CZU 347.517
DOI 10.5281/zenodo.4303687

RESPONSABILITATEA EXTINSĂ A PRODUCĂTORULUI ÎN CONTEXTUL MECANISMULUI DE GESTIONARE A DEȘEURILOR, PREVĂZUT ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Igor ȘEREMET
Doctor în drept, avocat, Universitatea de Stat din Moldova
email: *seremet.igor1981@gmail.com*
https://orcid.org/0000-0002-9005-5974

Actualmente, la nivel global, toate sistemele de management al deșeurilor se ghidează după principiul „poluatorul plătește". Tranziția de la acest principiu către zona managementului deșeurilor a fost făcută de către Uniunea Europeană, în urmă cu 40 de ani, pornind de la ideea de a stabili cine este poluatorul. Astfel, cel mai facil răspuns la această întrebare ar fi că poluatorul este cetățeanul. Cetățeanul este deopotrivă generator de deșeuri și tot el decide când anume un produs devine deșeu. Doar că Uniunea Europeană a stabilit că există unele excepții în privința anumitor produse, cazuri în care nu cetățeanul este cel care poluează, ci producătorul. Iar un astfel de produs, pentru care responsabilitatea îi revine producătorului este ambalajul. Foarte important de știut este că 75% din ceea ce se întâmplă pe fluxul operațional și logistic după producător este decis în momentul design-ului producției. Ca atare, a avut loc o tranziție de la principiul „poluatorul plătește" către principiul responsabilității producătorului pe fluxul de ambalaje. Ulterior, această responsabilitate a producătorului a fost extinsă și asupra echipamentelor electrice și electronice, a bateriilor, cauciucului sau uleiului uzat. Această tranziție are și avantajul că odată stabilit un responsabil pe fluxul de ambalaje, cu care statul este în permanentă relație de afaceri, acesta poate fi urmărit dacă își îndeplinește sau nu obligațiile cu privire la protecția mediului.

Cuvinte-cheie: *responsabilitatea extinsă a producătorului, gestionarea deșeurilor, mecanism legal, lacune normative, obligațiuni pecuniare.*

EXTENDED RESPONSIBILITY OF THE PRODUCER IN THE CONTEXT OF THE WASTE MANAGEMENT MECHANISM PROVIDED FOR BY THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

At present, globally, all waste management systems are guided by the "polluter pays" principle. The transition from this principle to the area of waste management was made by the European Union 40 years ago, starting from the idea of determining who the polluter is. Thus, the easiest answer to this question would be that the polluter is the citizen. The citizen is also a waste generator and he also decides when a product becomes waste. It's just that the European Union has established that there are some exceptions for certain products, in which case it is not the citizen who pollutes, but the producer of the product. And one such product, for which the responsibility falls on the manufacturer, is the packaging. It is very important to know that 75% of what happens on the operational and logistical flow after the manufacturer is decided at the time of product design. As such, there has been a transition from the 'polluter pays' principle to the principle of producer responsibility for the flow of packaging. Subsequently, this responsibility of the manufacturer was extended to electrical and electronic equipment, batteries, rubber or used oil. This transition also has the advantage that once a

person in charge of the packaging flow is established, with whom the state is in a permanent business relationship, it can be tracked whether or not it fulfills its obligations regarding environmental protection.

Keywords: *extended producer responsibility, waste management, legal mechanism, regulatory gaps, pecuniary obligations.*

LA RESPONSABILITÉ ÉTENDUE DU PRODUCTEUR DANS LE CADRE DU MÉCANISME DE GESTION DES DÉCHETS PRÉVU PAR LA LÉGISLATION DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

À l'heure actuelle, à l'échelle mondiale, tous les systèmes de gestion des déchets sont guidés par le principe du "pollueur-payeur". Le passage de ce principe au domaine de la gestion des déchets a été fait par l'Union européenne il y a 40 ans, à partir de l'idée de déterminer qui est le pollueur. Ainsi, la réponse la plus simple à cette question serait que le pollueur est le citoyen. Le citoyen est également producteur de déchets et décide également quand un produit devient un déchet. C'est juste que l'Union européenne a établi qu'il y a des exceptions pour certains produits, auquel cas ce n'est pas le citoyen qui pollue, mais le producteur du produit. Et l'un de ces produits, dont la responsabilité incombe au fabricant, est l'emballage. Il est très important de savoir que 75% de ce qui se passe sur le flux opérationnel et logistique après que le fabricant est décidé au moment de la conception du produit. Ainsi, le principe du «pollueur-payeur» est passé au principe de la responsabilité du producteur pour le flux des emballages. Par la suite, cette responsabilité du fabricant a été étendue aux équipements électriques et électroniques, aux batteries, au caoutchouc ou aux huiles usées. Cette transition présente également l'avantage qu'une fois la personne en charge du flux d'emballages établie, avec laquelle l'État est en relation commerciale permanente, il est possible de suivre si elle remplit ou non ses obligations en matière de protection de l'environnement.

Mots-clés: *responsabilité élargie des producteurs, gestion des déchets, mécanisme juridique, lacunes réglementaires, obligations pécuniaires.*

РАСШИРЕННАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ В КОНТЕКСТЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ, ПРЕДУСМОТРЕННОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВОМ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

В настоящее время во всем мире все системы управления отходами руководствуются принципом «загрязнитель платит». Переход от этого принципа к сфере обращения с отходами был осуществлен Европейским союзом 40 лет назад, с целью определить, кто является загрязнителем. Таким образом, самым простым ответом на этот вопрос было бы то, что загрязнитель – это гражданин. Гражданин как генератор отходов, который и решает, когда продукт становится отходом. Европейский Союз установил, что существуют определенные исключения для определенной категории продуктов, и в этом случае загрязняет не гражданин, а производитель продукции. И одним из таких продуктов, за которые ответственность ложится на плечи производителя, является упаковка. Весьма важно знать, что 75% того, что происходит в операционном и логистическом потоке после производителя определен во время проектирования дизайна продукта. Таким образом, произошел переход от принципа «загрязнитель платит» к принципу ответственности производителя за упаковочный поток. Впоследствии эта ответственность производителя была распространена на электрическое и электронное оборудование, аккумуляторы, резину или отработанное масло. Этот переход обладает также преимуществом: после того, как установлено лицо, отвечающее за упаковочный поток, а с этим лицом у государства постоянные деловые отношения, можно отслеживать, выполняет ли оно свои обязательства в сфере защиты окружающей среды.

Ключевые слова: *расширенная ответственность производителя, управление отходами, правовой механизм, нормативные пробелы, денежные обязательства.*

Introducere

Având în vedere actualitățile legislative în domeniul gestionării deșeurilor apărute progresist în ultimii ani, care concomitent a promovat și apariția unor instituții specifice, printre care se regăsește ***Responsabilitatea extinsă a producătorului*** (REP) - un mecanism de reglementare economică, conform căruia producătorul și importatorul de mărfuri sunt obligați să dispună de produsele proprii sau importate de aceștia la sfârșitul ciclului său de viață, după pierderea proprietăților de consum.

Altfel spus, pentru producătorii (importatorii) de mărfuri și ambalaje, se stabilește o obligație de a asigura în mod independent standardul pentru eliminarea mărfurilor după ce acestea își pierd proprietățile conform destinației sau plătesc o taxă de mediu [1].

Metodologia de cercetare. În cadrul cercetării subiectului de față, au fost necesare și utilizarea diferitor metode dintre care menționăm: cele ale analizei, sintezei, deducției, sistemică și empirică.

Principalele idei ale cercetării

Pentru prima dată, mecanismul responsabilității extinse a producătorului a apărut oficial în Suedia și a fost introdus de Thomas Lindhqvist în raportul din 1990 al Ministerului Suedez al Mediului [2].

În rapoartele ulterioare, a apărut definiția termenului REP: *„o strategie de protecție a mediului care vizează atingerea obiectivului de mediu pentru reducerea impactului global al unui produs asupra mediului, obligând producătorul produsului cu responsabilitatea pentru ciclul de viață al produsului și în special pentru returnarea, procesarea și eliminarea finală a acestuia”* [3].

Scopul final al acestui mecanism este de a reduce și de a duce treptat la zero eliminarea deșeurilor în favoarea reciclării și reutilizării [4].

Responsabilitatea extinsă a producătorului (REP) este un mecanism de reglementare economică, conform căruia producătorul și importatorul de mărfuri sunt obligați să dispună de produse, proprii sau de import, la sfârșitul ciclului său de valabilitate, după pierderea proprietăților de consum. Pentru producătorii (importatorii) de mărfuri și ambalaje, se stabilește o obligație de a asigura în mod independent standardul pentru eliminarea acestor mărfuri după ce pierd proprietățile conform destinației sau plătesc o taxă de mediu [1].

Pentru a scoate în vizor principalele elemente conceptuale privind instituția ***„Responsabilității extinse a producătorului”*** urmează de menționat circumstanțele în care s-a încadrat această instituție în legislația Republicii Moldova, fapt care a fost inițiat prin Legea nr.112/2014 privind ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, potrivit căruia, țara noastră, pe lângă multiplele angajamente prevăzute în Preambulul actului internațional**,** *și-a asumat angajamentul de a-şi apropia progresiv legislația în sectoarele relevante de cea a UE şi de a o pune în aplicare în mod eficace* [5].

Potrivit Capitolului 16 *(Mediu înconjurător)* din Anexa XI a Acordului de asociere prenotat, Republica Moldova s-a angajat să-şi apropie progresiv legislaţia de cea a UE printre care se regăsește Directiva nr.2008/98/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deșeurile, care stabilește un șir de mecanisme, inclusiv și cel de *recuperare integrală a costurilor în conformitate cu principiul „poluatorul plăteşte” şi cu principiul extins al responsabilităţii producătorului***.**

Respectiv, începând cu 23.12.2017, a intrat în vigoare Legea nr.209/2016 privind deșeurile, fiind preluate majoritatea reglementărilor din Directiva nr.2008/98/CE, care uniformizează practici contemporane de gestionare a deșeurilor, total diferite de cele depășite/învechite din Legea abrogată nr.1347/1997 privind deșeurile de producție și menajere, inclusiv

și instituția *„Responsabilitatea extinsă a producătorului”* [6].

Conform Planului național de acțiuni pentru perioada 2014 – 2016 privind implementarea Acordului de asociere a Republicii Moldova – Uniunea Europeană, Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.808 din 07.10.2014 [7], au fost prevăzute următoarele măsuri de implementare a Directivei nr.2008/98/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deşeurile:

1. *Elaborarea şi adoptarea Legii privind deşeurile*, termenul limită fiind Semestrul II din 2015;

2. *Elaborarea Programului de gestionare a deşeurilor şi a programelor de prevenire a generării deşeurilor,* termenul limită fiind Trimestrul II din 2016;

3. *Crearea mecanismelor economice necesare pentru implementarea principiului de răspundere extinsă a producătorului,* termenul limită fiind Trimestrul III din 2016;

4. *Elaborarea şi aprobarea Regulamentului privind deşeurile de echipamente electrice şi electronice,* termenul limită fiind Trimestrul II din 2016. [8]

Până la moment, cu depășirea termenelor indicate în Planul de acțiuni menționat a fost adoptată Legea nr.209/2016 privind deșeurile și, respectiv, fiind aprobat Regulamentul privind deșeurile de echipamente electrice și electronice aprobat prin H.G. nr.212/2018 [9], fără a fi:

- elaborat Programul național de gestionare a deşeurilor şi a programelor de prevenire a generării deşeurilor, *cât și,*

- create mecanismele economice necesare pentru implementarea principiului de răspundere extinsă a producătorului.

În acest context, potrivit Raportului Curții de Conturi a RM *privind auditul de conformitate asociat auditului performanței privind gestiunea deșeurilor periculoase și de producție, impact adițional*, aprobat prin Hotărârea nr.28 din 22.06.2017, prin multimplele constatări, relevante cele conform cărora:

- Sistemul actual de gestiune a deşeurilor periculoase şi de producţie din Republica Moldova nu este integrat şi bazat pe activităţi conforme cu *„ierarhia deşeurilor”* şi pe un mecanism de *„Responsabilitate extinsă a producătorului”* pentru gestiunea deşeurilor, similar celui comunitar, urmare cărui fapt acesta nu asigură minimalizarea potenţialelor ameninţări pentru mediul înconjurător şi populaţie.

- Conform cadrului legal comunitar, această responsabilitate revine generatorilor acestora, conform principiului „poluatorul plătește”, sau, după caz, producătorilor, conform principiului „Răspunderea extinsă a producătorului”.

- Necesitatea sporirii trecerii de la economia liniară existentă în Republica Moldova la o economie circulară, bazată pe reciclare, considerând oportun de a urgenta transpunerea legislaţiei comunitare în legislaţia naţională, precum şi fortificarea şi alocarea resurselor financiare suficiente pentru crearea unui sistem integrat de gestiune a deşeurilor, pentru reducerea pericolelor asupra mediului înconjurător şi sănătăţii populaţiei [10].

Pornind de la legea specială nr.209/2016 privind deșeurile, prezintă interes unele reglementări generale care configurează instituția *„Responsabilitatea extinsă a producătorului”* ca una distinctă în cadrul mecanismului de gestionare și prevenire a generării deșeurilor atât la nivel național cât și cel local a Republicii Moldova.

În principal, sunt specificați subiecții supuși regimului de *responsabilitate extinsă a producătorului*, care privesc persoanele fizice sau juridice (producătorul produsului) care, la nivel profesional, proiectează, produc, prelucrează, tratează, vând şi/sau importă următoarele produse:

a) baterii şi acumulatori;
b) echipamente electrice şi electronice;
c) vehicule;
d) uleiuri;
e) ambalaje,

pentru a consolida reutilizarea şi prevenirea, reciclarea şi alte tipuri de valorificare a deşeurilor generate prin utilizarea acestora.

Responsabilitatea extinsă a producătorului reprezintă totalitatea de obligaţii direct impuse subiecților menționați mai sus, fie individual, fie colectiv, pentru recuperarea şi valorificarea sau reciclarea produselor scoase din uz.

Aceste măsuri trebuie să încurajeze dezvoltarea, producerea şi comercializarea produselor cu utilizări multiple, care sunt durabile din punct de vedere tehnic şi care pot, după ce au devenit deşeuri, să facă obiectul unei valorificări sigure şi al unei eliminări ce nu poluează mediul.

Activităţile pentru aplicarea responsabilității extinse a producătorului vizează:

- măsurile de acceptare a produselor returnate şi a deşeurilor care rămân după utilizarea respectivelor produse,

- gestionarea ulterioară a deşeurilor şi asigurarea financiară de către producători pentru aceste activităţi.

Aceste activități urmează să asigure ierarhia deşeurilor impusă de Legea nr.209/2016, în materie de prevenire a generării şi de gestionare a deşeurilor, prin respectarea consecutivă și cumulativă a următoarei ordini:

a) prevenirea;

b) pregătirea pentru reutilizare;

c) reciclarea;

d) alte operaţiuni de valorificare, inclusiv valorificarea energetică;

e) eliminarea.

Producătorii de produse supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului sunt obligaţi:

a) să asigure, conform cerinţelor aprobate de Guvern, etichetarea şi marcarea produselor şi utilizarea simbolurilor care indică faptul că produsul face obiectul unei colectări separate, fiind interzisă eliminarea acestuia;

b) să asigure organizarea şi funcţionarea sistemelor individuale sau colective de gestionare a respectivelor fluxuri de deşeuri;

c) să se înregistreze în Sistemului Informaţional Automatizat *„Managementul Deşeurilor”* (SIA MD) aprobat de Guvern, prin transmiterea unei liste de documente necesare registratorului;

d) să asigure evidenţa, începând cu 23.12.2017, a punerii la dispoziţie pe piaţă a produselor pe o perioadă de 5 ani, raportând anual Agenţiei de Mediu cantitatea de produse puse la dispoziţie pe piaţă în cazul onorării responsabilităţii extinse a producătorului în mod individual. La prezentarea dovezii de membru al unui sistem colectiv, această responsabilitate va fi onorată de către un sistem colectiv;

e) să prezinte dovada unui sistem individual sau să certifice calitatea de membru al unui sistem colectiv de colectare, tratare, valorificare sau eliminare a produselor ce au devenit deşeuri;

f) să deruleze programe educaţionale şi de informare/conştientizare privind colectarea şi tratarea produselor ce au devenit deşeuri;

g) să asigure, în mod individual sau prin intermediul sistemelor colective, realizarea ţintelor de colectare şi reciclare a produselor ce au devenit deşeuri, *stabilite de Guvern.*

În mod distinct, ***distribuitorii de produse*** supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului sunt obligaţi:

a) să se înregistreze în Lista producătorilor de produse supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului, deţinută de Agenţia de Mediu;

b) să asigure, începând cu 23.12.2017, evidenţa plasării pe piaţă a produselor pe o perioadă de 5 ani precedenţi şi să raporteze anual Agenţiei de Mediu cantitatea de produse puse la dispoziţie pe piaţă.

În scopul evaluării performanţelor atinse, începând cu 23.12.2017, în colectarea, tratarea, valorifi-

carea sau eliminarea produselor ce au devenit deşeuri, Agenţia de Mediu menţine şi actualizează Lista producătorilor de produse supuse *reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului*, care este parte componentă a SIA MD.

Cei care îşi onorează în mod individual obligaţiile descrise mai sus prezintă Agenţiei de Mediu dovada existenţei sistemelor individuale de preluare gratuită şi colectare separată, tratare, valorificare sau eliminare a produselor ce au devenit deşeuri.

În cazul în care producătorii de produse supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului îşi onorează obligaţiile prin aderarea la un sistem colectiv, responsabilitatea individuală va fi subsidiară responsabilităţii sistemului colectiv.

Adică, sistemul colectiv este deja responsabil de colectarea separată a produselor ce au devenit deşeuri, de asigurarea ţintelor de reciclare, valorificare şi eliminare în condiţii sigure pentru mediu a produselor ce au devenit deşeuri.

Remarcabil este faptul că, sistemele colective care acţionează în numele producătorilor se autorizează de Agenţia de Mediu, în măsura care solicitantul va prezenta actul constitutiv al persoanei juridice şi planul de operare pentru perioada de valabilitate a autorizaţiei, care va conţine cel puţin următoarele:

a) cantităţile de produse ce urmează a fi gestionate, pe tipuri şi surse de proveniență;

b) descrierea modalităţii de implementare a obligaţiilor în vederea atingerii ţintelor stabilite;

c) prezentarea modului de acoperire a întregului teritoriu al Republicii Moldova;

d) planul financiar de implementare a regimului de responsabilitate extinsă a producătorului.

Specific este pentru sistemele colective care acţionează în numele producătorilor de ***echipamente electrice şi electronice*** *şi* ***de vehicule*****,** că sunt obligate să constituie un comision, în baza garanţiilor financiare prezentate de producători, care să acopere sumele necesare finanţării operaţiunilor de colectare, tratare, valorificare şi eliminare nepoluante a deşeurilor de echipamente electrice şi electronice generate în gospodăriile private şi a vehiculelor scoase din uz, provenite de la produsele introduse pe piaţa naţională de către producătorii care au aderat la sistemul colectiv şi care şi-au încetat activitatea.

Pentru asigurarea procesului transparent al regimului de responsabilitate extinsă a producătorului, informaţia despre:

- activităţile producătorilor de produse, care vizează acceptarea produselor returnate şi a deşeurilor care rămân după utilizarea respectivelor produse,

- caracterul reutilizabil şi reciclabil al produselor, precum şi gestionarea ulterioară a deşeurilor şi răspunderea financiară pentru acestea, ***este pusă în mod obligatoriu la dispoziţia publicului.***

Este important de remarcat că, mecanismul de implementare a responsabilităţii extinse a producătorului pentru produsele menţionate se stabileşte prin actele normative privind gestionarea acestor produse, aprobate de Guvern.

Însă, cu regret, realitățile la acest capitol, contravin condițiilor imperative prevăzute de art.68 alin.(1) lit.a) și c) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile, conform căruia, *„Guvernul, în termen de 12 luni începînd cu 23.12.2017, va elabora cadrul normativ aferent prezentei legi, și respectiv, va asigura stabilirea graduală a mecanismului de implementare a responsabilităţii extinse a producătorului”.*

Astfel, la momentul de față, putem evidenția avansarea în acest context al organului executiv central doar la următorul nivel:

1. A fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.212/2018 doar ***Regulamentul privind deşeurile de echipamente electrice şi electronice (DEEE).***

Prezentul Regulament stabilește mecanismul de implementare ale normelor legale privind gestionarea DEEE, care în principal privește:

- condițiile de proiectare a echipamentelor electrice și electronice (EEE),

- colectarea separată a DEEE,
- eliminarea și transportul DEEE colectate, țintele de colectare a DEEE,
- valorificarea DEEE,
- înregistrarea producătorilor de EEE,
- reglementarea activității sistemelor individuale și colective de gestionare a DEEE,
- finanțarea activităților de gestionare a DEEE provenite de la gospodăriile particulare,
- finanțarea gestionării DEEE provenite de la alți utilizatori decât gospodăriile particulare,
- informațiile pentru utilizatorii EEE (consumatori),
- informațiile pentru instalațiile autorizate de tratare,
- informații privind raportarea gestionării DEEE,
- transportarea națională și internațională a EEE și a DEEE,
- atribuțiile organelor în activitatea de inspecție și control,
- multiple anexe unde se regăsesc informați adiționale (Liste, Măsuri tehnice, Cerințe de înregistrare, etc.).

2. A fost doar expus consultărilor publice **Proiectul hotărârii** de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori (DBA),* anunțurile privind inițierea consultărilor publice fiind plasate la 31.10.2017 și 19.08.2019, pe pagina web www.particip.gov.md, fără a mai fi aprobat ca finalitate.

Conform proiectului, costurile suportate de către producători trebuie să acopere onorarea obligaţiunilor de gestionare a bunurilor pe care le produc sau le plasează pe piaţă, atunci când acestea devin deşeuri, prin organizarea, fie în mod individual sau colectiv a sistemelor de colectare, transportare, tratare, reciclare a DBA.

În afară de faptul că producătorii/importatorii vor trebui să suporte cheltuieli pentru onorarea obligațiunilor de a crea sistemul de gestionare a DBA, aceştia, vor avea şi unele beneficii. Instalaţiile de tratare a DBA pot obţine surse financiare suplimentare prin vânzarea metalelor şi a altor materii prime secundare obţinute din DBA (Fe, Pb, Plastic, etc);

3. La 02.11.2017, pe pagina web www.particip.gov.md, a fost expus consultărilor publice **Proiectul hotărârii** de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje*, apoi, la 04.06.2020, pe aceeași pagină web a fost plasat Anunțul privind avizarea/expertizarea repetată a proiectului **Hotărârii** de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje*, fără a mai fi aprobat ca finalitate.

În sensul proiectului, costurile suportate de către producători pentru gestionarea gestionarea deșeurilor de ambalaje trebuie să acopere:

- costurile de colectare separată a deșeurilor de ambalaje;
- costurile de transport și transfer;
- costurile de sortare;
- eventuale costuri cu reciclarea sau valorificarea energetică a deșeurilor de ambalaje colectate separat;

4. La 07.11.2017, pe pagina web www.particip.gov.md, a fost expus consultărilor publice **Proiectul hotărârii** de Guvern pentru aprobarea *Regulamentului privind uleiurile uzate*, fără a mai fi aprobat ca finalitate.

Printre multiplele mecanisme specifice, potrivit proiectului se statuează că costurile suportate de către producători pentru gestionarea uleiurilor uzate trebuie să acopere:

- costurile de colectare separată a uleiurilor uzate;
- costurile de transport și transfer;
- eventuale costuri cu reciclarea sau valorificarea energetică a uleiurilor uzate colectate separat.

5. la 04.03.2019, pe pagina web www.particip.gov.md, a fost plasat Anunțul privind inițierea ela-

borării Hotărârii de Guvern pentru aprobarea Regulamentului privind vehiculele scoase din uz, ***fără a mai fi elaborat/aprobat ca finalitate***.

La momentul de față, în măsura care a fost aprobat doar *Regulamentul privind deşeurile de echipamente electrice şi electronice (DEEE)*, pot fi delimitate unele caracteristici conceptuale privind îndeplinirea de către producători *în mod individual* sau prin transferarea responsabilităţilor, pe bază de contract, *către sistemul colectiv*, a obligațiilor privind produsele supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului.

Producătorii asigură finanţarea colectării, transportării, tratării, valorificării şi eliminării nepoluante a DEEE generate în gospodăriile particulare şi depozitate la punctele de colectare, provenite de la utilizatori, alţii decât gospodăriile particulare, şi cele generate de produsele introduse pe piaţă.

În cazul onorării responsabilităţii extinse a producătorului în mod individual, preluarea DEEE provenite de la gospodăriile particulare se efectuează prin intermediul propriilor puncte de colectare a DEEE.

Pentru colectarea separată a DEEE provenite de la gospodăriile particulare, producătorii care îşi onorează responsabilitatea extinsă a producătorului prin intermediul sistemelor colective, de comun acord cu autorităţile publice locale ale unităţilor administrativ-teritoriale:

1) vor organiza, gestiona şi coordona colectarea separată a DEEE de la gospodăriile particulare şi transportul acestora la punctele de colectare fixe şi mobile prin intermediul serviciului de salubrizare, în condițiile autorizării acestei activități conform Legii nr.209/2016.

La solicitarea sistemului colectiv, administraţia publică locală pune la dispoziţie gratuit spaţiu pentru crearea punctului de colectare a DEEE;

2) vor stabili şi comunica Agenției de Mediu modalitatea şi frecvenţa de colectare a DEEE de la gospodăriile particulare, prin intermediul serviciului de salubrizare sau prin intermediul unui alt agent economic autorizat pentru colectarea DEEE în termen de 90 de zile începând cu 23.09.2018. Frecvenţa de colectare trebuie sa fie de cel puţin o dată pe semestru;

3) vor preda DEEE colectate către producătorii sau sistemele colective ale acestora în vederea realizării tratării şi reciclării DEEE colectate conform mecanismului aprobat prin H.G. nr.212/2018;

4) vor asigura existenţa şi funcţionarea a cel puţin unui punct de colectare a DEEE provenite de la gospodăriile particulare pentru localităţile cu un număr minim de 10 000 de locuitori. Pentru localităţile mai mici, colectarea DEEE se va efectua în cadrul campaniilor de colectare a DEEE, organizate semestrial de către serviciul de salubrizare local;

5) vor asigura evidenţa DEEE intrate şi ieşite din punctele de colectare prevăzute mai sus şi raportarea anuală a datelor Agenției de Mediu, conform modului de evidenţă şi de raportare a informaţiilor stabilit în art.32 alin.(3) din Legea nr.209/2016 privind deşeurile.

Sistemele colective, autorizate potrivit Legii nr.209/2016, care acţionează în numele producătorilor, în scopul onorării responsabilităţilor acestora de colectare separată a DEEE şi al asigurării ţintelor de reciclare, recuperare şi eliminare stabilite prin legea prenotată, vor asigura îndeplinirea condiţiilor contractuale privind gestionarea DEEE, prin:

1) încheierea contractelor de aderare la sistemul colectiv cu oricare dintre producătorii care solicită acest lucru şi care acceptă condiţiile contractuale;

2) acceptarea în rândul membrilor sistemului colectiv a producătorilor care solicită acest lucru şi care corespund criteriilor prevăzute în statutul sistemului colectiv. Sistemul colectiv nu poate refuza cererea de aderare, cu excepţia cazului în care prezintă o justificare întemeiată şi primeşte aprobarea organului central de mediu;

3) încheierea contractelor cu agenţii economici autorizaţi;

4) preluarea DEEE şi facilitarea transferului către agenţii economici autorizaţi care asigură valorificarea acestora;

5) încheierea contractelor cu agenţii economici care efectuează operaţiuni de întreţinere şi reparaţii de EEE şi care acceptă condiţiile contractuale atât pentru valorificarea componentelor reutilizabile, cât şi pentru preluarea pieselor înlocuite care constituie deşeuri;

6) reinvestirea eventualului profit în aceleaşi tipuri de activităţi întreprinse în vederea îndeplinirii responsabilităţilor care le revin producătorilor pentru care au preluat responsabilitatea;

7) încheierea contractelor cu reciclatorii şi valorificatorii autorizaţi care au capacitatea de valorificare a DEEE sau a materialelor şi componentelor acestora;

8) afişarea valorii tarifelor de preluare a responsabilităţii de gestionare a DEEE pe fiecare categorie în parte pentru care a solicitat şi a primit autorizaţie pe *site*-ul *web* oficial în termen de 15 zile de la emiterea autorizaţiei;

9) afişarea listei cu producătorii afiliaţi sistemului colectiv pe site-ul propriu în termen de 15 zile de la emiterea autorizaţiei şi actualizarea ei când este cazul.

Sistemele colective suportă costurile de colectare şi de separare a deşeurilor colectate prin intermediul punctelor de colectare. Costurile se stabilesc de comun acord cu autorităţile publice locale ale unităţilor administrative, dar nu trebuie să depăşească taxa unitară stabilită pentru serviciul de salubritate pentru populaţie.

Punctele de colectare ale sistemelor individuale sau colective preiau deşeurile de echipamente electrice şi electronice de la deţinători şi distribuitori cel puţin fără a solicita plată.

Producătorii individuali şi sistemele colective au dreptul să îşi desfăşoare activitatea numai dacă deţin un plan de operare elaborat în condițiile H.G. nr.212/2018 şi aprobat de Agenția de Mediu.

Planul de operare se depune la organul central de mediu al administraţiei publice în termen de 30 de zile de la primirea numărului de înregistrare în Lista producătorilor *(SIA MD)*, care a fost efectuată în termen de 3 luni începând cu 23.09.2018.

Respectiv, producătorii existenți pe piață, primind un număr de înregistrare, în maximum 30 de zile calendaristice de la atribuire, comunică tuturor reţelelor comerciale prin care sunt vândute EEE.

Informaţia privind realizarea măsurilor ce ţin de aplicarea responsabilităţii extinse a producătorului şi datele privind cantitatea de produse puse la dispoziţie pe piaţă, specificată în tone şi număr de unităţi, precum şi informaţia privind cantitatea, numărul şi categoriile deşeurilor colectate şi tratate fac parte din SIA MD *(un subsistem dedicat evidenței Listei producătorilor)*.

Astfel, începând cu 1 ianuarie 2019, pot introduce echipamente electrice și electronice pe piaţa Republicii Moldova numai producătorii înregistraţi în Lista producătorilor de produse supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorilor.

Concomitent, în măsura care Guvernul a depășit cu mult termenii fixați prin Legea nr.209/2016 privind deșeurile, în vederea elaborării și aprobării tuturor mecanismelor normative speciale de implementare a instituției responsabilității extinse a producătorului de produse care cad sub incidența acesteia, la 14.01.2019, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a aprobat Ordinul privind Lista de verificare în domeniile de competență ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului, printre care se regăsește cel al gestionării deşeurilor şi substanţelor chimice [11].

Respectiv, organul de control în domeniul mediului va verifica dacă *producătorii de produse supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă* au asigurat:

- înregistrarea în Sistemului informațional automatizat „Managementul deşeurilor” *(SIA MD)*;

- evidenţa şi raportarea anuală a cantităţii de produse puse la dispoziţie pe piaţă;

- prezentarea dovezii unui sistem individual sau de membru al unui sistem colectiv de colectare, tratare, valorificare sau eliminare a produselor ce au devenit deşeu;

- derularea unor programe de informare/ conştientizare privind colectarea şi tratarea produselor ce au devenit deşeu;

- realizarea ţintelor de colectare şi reciclare a produselor ce au devenit deşeu.

Dacă să menționăm despre țintele de colectare și reciclare a produselor care cad sub incidența responsabilității extinse a producătorului, un exemplu pertinent în acest sens este Anexa nr.5 la Regulamentul DEEE aprobat prin H.G. nr.212/2016, potrivit căreia sunt stabilite cele minime anuale de colectare care trebuie atinse în domeniul DEEE, și anume:

Perioada	Rata de colectare anuală (%)
Pentru anul 2020	5
Pentru anul 2021	10
Pentru anul 2022	15
Pentru anul 2023	20
Pentru anul 2024	25
Pentru anul 2025	30

Deși, scopul prezentei analize a fost doar de scoate în vizor semnificația și rolul instituției Responsabilității extinse a producătorului din punct de vedere conceptual, paralel au fost exemplificate reglementări legislative și cele normative existente sau cel puțin proiectate conform reglementărilor comunitare, ulterior fiind preconizată analiza detaliată a fiecărui produs care cade sub incidența responsabilității extinse a producătorului privind gestionarea lor în măsura care devin deșeuri, obligațiuni opozabile începînd cu 23.09.2018, momentul intrării în vigoare a Legii nr.209/2016 privind deșeurile.

Concluzii

În contextul aspectelor conceptuale abordate, pentru realizarea obiectivelor indicate în Legea nr.209/2016 se impune necesitatea creării la nivel național a unui Sistem integrat de Responsabilitate Extinsă a Producătorului (REP) cu întrunirea cumulativă a următoarelor condiții:

1. Finalizarea cât mai curând de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a proceselor de elaborare, avizare, expertizare, consultărilor publice a proiectelor de regulamente privind gestionarea deșeurilor de baterii și acumulatori, de uleiuri uzate, de vehicule scoase din uz, și respectiv, de ambalaje, cu aprobarea lor finală de către Guvernul Republicii Moldova, pentru a fi identificată nu numai baza legală dar și mecanismul operațional al instituției de Responsabilitate Extinsă a Producătorului în spiritul celor detaliate prevăzute de legislația comunitară.

2. Elaborarea și aprobarea unui Program național privind implementarea Responsabilităţii Extinse a Producătorului, care va conține în special următoarele informații:

a) tipul, cantitatea şi sursa deşeurilor generate în limitele teritoriului, deşeurile care pot fi transportate pe sau de pe teritoriul naţional, precum şi o evaluare a evoluţiei fluxurilor de deşeuri;

b) schemele existente de colectare (individuale sau colective) a deşeurilor şi principalele instalaţii de valorificare şi eliminare, inclusiv orice aranjamente speciale pentru DEEE, deșeuri de baterii și acumulatori, de uleiuri utilizate, de vehicule scoase din uz și de ambalaje;

c) înregistrarea producătorilor în Sistemul informațional automatizat „Managementul deşeurilor” (SIA MD), și respectiv, ținerea evidenței, trans-

miterea datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora în SIA MD. Îndeplinirea acestor competențe va fi pusă în sarcina unui angajat al producătorului care urmează să dispună de certificări necesare în domeniul gestinării deșeurilor;

d) evaluarea necesarului de noi scheme de colectare, închiderea instalaţiilor de deşeuri existente, infrastructura suplimentară pentru instalaţiile de deşeuri, după caz, investiţiile legate de acestea;

e) informaţiile despre criteriile de identificare a amplasamentelor şi informaţiile despre capacitatea viitoare de eliminare sau de operare a instalaţiilor majore de valorificare;

f) politicile generale de gestionare a deşeurilor, inclusiv tehnologiile şi metodele planificate de gestionare a deşeurilor;

g) aspectele organizatorice legate de gestionarea deşeurilor, inclusiv distribuirea responsabilităţilor între actorii publici şi privaţi care se ocupă cu gestionarea deşeurilor;

h) o analiză a utilităţii şi a adecvării utilizării instrumentelor economice şi de altă natură pentru rezolvarea diverselor probleme legate de deşeuri, luând în considerare necesitatea menţinerii unei bune funcţionări a pieţei interne;

i) desfăşurarea unor campanii de sensibilizare şi de informare adresate publicului larg sau unor grupuri-ţintă de public;

j) amplasamentele contaminate istoric prin operaţiuni de eliminare a deşeurilor şi măsurile de reabilitare a acestora;

k) instrumentele financiar-fiscale pentru acoperirea costurilor de colectare, tratare și eliminare nepoluantă a deșeurilor produselor care cad sub incidența responsabilității extinse a producătorului.

3. Revizuirea Legii nr. 1540/1998 cu privire la poluarea mediului privind elaborarea unui mecanism bugetar-fiscal pentru calcularea, încasarea și recuperare integrală a costurilor suportate de producători în vederea respectării principiului „poluatorul plătește” și principiului Responsabilității extinse a producătorului [12].

Reieșind din practica statelor comunitare (UE), mijloacele financiare acumulate de la încasarea taxelor de mediu se transferă către organizațiile colective private sau organizații gestionate de stat pentru finanțarea proiectelor din domeniu și sunt în mare parte destinate dezvoltării și exploatării sistemelor de colectare a deșeurilor, ca parte a unui sistem de Responsabilitate Extinsă a Producătorului (REP).

Actualmente, în Republica Moldova continuă să se perceapă taxa pentru poluarea mediului prevăzută în Legea nr.1540/1998 cu privire la poluarea mediului, fără a exista un mecanism în privința condițiilor de plasare pe piața internă a bateriilor și acumulatorilor, echipamentelor electrice și electronice, vehiculelor, uleiurilor și ambalajelor, în special, privind asigurarea directă sau indirectă a entităților juridice cu acoperire financiară necesară pentru gestionarea deșeurilor acestor produse în contextul responsabilității extinse a producătorului.

În condițiile create, apare necesitatea fundamentală în elaborarea și aprobarea unui mecanism de restituire a taxei pentru poluarea mediului, corespunzătoare cotelor procentuale de deșeuri gestionate, pentru companiile care implementează principiul de REP, precum și asigurarea că taxele percepute pentru poluarea mediului vor fi direcționate în Fondul Ecologic Național, care ulterior vor fi utilizate în aceste scopuri.

Sub aspect comparativ, în România, spre exemplu, *Taxa de gestionare a DEEE (taxa verde, timbru verde sau taxa Eco)* – reprezintă contribuția consumatorilor pentru acoperirea costurilor de colectare, tratare și eliminare nepoluantă a deșeurilor de echipamente electrice și electronice (DEEE).

Valoarea taxei asigură finanțarea întregului proces de colectare și reciclare, precum și îndeplinirea obiectivelor de mediu prevăzute de legislația europeană și cea națională.

Aceasta este inclusă în prețul de achiziție al produsului electronic sau electrocasnic și este vizibilă (evidențiată separat pe factură), fiind asumată de către toți producătorii și distribuitorii de echipamente electrice și electronice.

Timbrul verde se aplică fiecarui echipament electric și electronic nou cumpărat și are un nivel de preț fix pe categorie de produse, stabilit independent de marcă, greutate, volum sau preț de vânzare și care depinde de capacitatea de reciclare a echipamentului respectiv.

4. Completarea Regulamentului DEEE aprobat prin H.G. nr.212/2018, cât și introducerea în proiectele de regulamente privind deșeurile de baterii și acumulatori, vehicule scoase din uz, uleiuri uzate și ambalaje, cu reglementări privind sistemele colective de preluare a responsabilității extinse a producătorilor, în special, forma organizatorico-juridică a entităților juridice competente, scopurile activității (comercial sau necomercial), regimul fiscal, etc.

Sub aspect comparativ, în România, spre exemplu, preluarea responsabilităților legale ale producătorilor și importatorilor de echipamente electrice și electronice cu scopul de a facilita colectarea, tratarea, reciclarea si eliminarea nepoluanta a deseurilor de echipamente electrice si electronice (DEEE), printr-un sistem colectiv, este asigurată prin organizații colective, non-guvernamentale și non-profit.

Toate veniturile sunt investite în stabilirea și dezvoltarea sistemului de colectare DEEE, colectare, procesare, reciclare și neutralizare, precum și campanii de educație ecologică.

Drept obiective principale ale unor astfel de organizații sunt îndeplinirea obligațiilor legale ale membrilor săi privind gestionarea responsabilă a deșeurilor de echipamente electrice și electronice (DEEE), respectând cele mai înalte standarde europene de calitate, cât și eliminarea substanțelor periculoase pentru mediu și reutilizarea materiilor prime secundare în procesele de producție cu scopul final de a asigura conservarea, protecția și îmbunătățirea calității mediului, protecția sănătății umane și utilizarea prudentă a resurselor naturale.

5. În măsura în care, conform art.8 lit.c) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile, Guvernul Republicii Moldova are competența de a aproba acte normative, inclusiv și, privind metodologia pentru calcularea tarifelor de consum pentru serviciile de gestionare a deșeurilor, la elaborarea acesteia să fie dedicat un compartiment aparte privind gestionarea deșeurilor produselor care cad sub incidența Responsabilității Extinse a Producătorului.

Referințe bibliografice

1. http://ekovestnik.ru/article/368292/;
2. Thomas Lindhqvist & Karl Lidgren, "Models for Extended Producer Responsibility" in Sweden, October 1990;
3. Thomas Lindhqvist, "Towards an [EPR]- analysis of experiences and proposals", April 1992;
4. http://www.expra.eu/uploads/downloads/EXPRA%20EPR%20Paper_March_2016.pdf;
5. Publicată în Monitorul Oficial al RM nr.185-199, art.442 din 18.07.2014;
6. Publicată în Monitorul Oficial al RM nr.459-471, art.916 din 23.12.2016, în vigoare din 23.12.2017;
7. Publicată în Monitorul Oficial al RM nr.297-309, art.851 din 10.10.2014, în vigoare din 10.10.2014;
8. Publicată în Monitorul Oficial al RM nr.95-104, art.262 din 23.03.2018, în vigoare din 23.09.2018;
9. Publicată în Monitorul Oficial al RM nr.277-288, art. 13 din 04.08.2017, în vigoare din 04.08.2017;
10. Publicat în Monitorul Oficial al RM nr. 49-58, art. 329 din 15.02.2019, în vigoare din 15.02.2019;
11. Publicată în Monitorul Oficial al RM nr.54-55, art.378 din 18.06.1998, în vigoare din 18.06.1998;
12. www.particip.gov.md;
13. www.madrm.gov.md.